

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENI DLA KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
DO ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA KARNEGO
(EGZAMIN RADCOWSKI – 26 MARCA 2019 r.)

Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin radcowski, w zadaniu z zakresu prawa karnego, zasadne jest sporządzenie apelacji. Zdający przy rozwiązywaniu zadania powinni zwrócić uwagę na następujące problemy:

1. W zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego zarzutu z pkt. I aktu oskarżenia, Sąd Rejonowy błędnie przypisał oskarżonemu Jackowi Jackowskiemu przestępstwo z dnia 20 stycznia 2018 r., które nie było objęte aktem oskarżenia. Skutkiem takiego rozstrzygnięcia było zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela. W zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. 1 wyroku w części skazującej oskarżonego należało zatem podnieść zarzut naruszenia art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., wskazujący na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. oraz złożyć skorelowany z tym zarzutem wnioski o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w zakresie czynu przypisanego, a nie objętego aktem oskarżenia.
2. W zakresie rozstrzygnięcia co do czynu z pkt. II aktu oskarżenia, wyrok Sądu Rejonowego również nie jest prawidłowy. Należy zwrócić uwagę, że Sąd ten trafnie ustalił w uzasadnieniu wyroku, że Jacek Jackowski domagał się zwrotu 200 zł, którą to kwotę wcześniej pożyczył Aleksandrowi Niżowi. W tych okolicznościach oczywiste jest, że jego zachowanie nie było zachowaniem zrealizowanym w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Od dawna przyjmuje się bowiem w orzecznictwie, że korzyść majątkowa w rozumieniu przepisów prawa karnego, to przysporzenie majątku sobie lub innej osobie albo uniknięcie w nim strat, z wyjątkiem jedynie tych wypadków, gdy korzyść taka przysługuje sprawcy lub innej osobie zgodnie z istniejącym w chwili czynu stosunkiem prawnym (uchwała Izby Karnej SN z 30 stycznia 1980 r., VII KZP 41/78, OSNKW 1980, z. 3, poz. 24). W sytuacji, gdy Jackowi Jackowskiemu przysługiwało roszczenie wobec Aleksandra Niża o zwrot 200 zł, którą to kwotę wcześniej mu pożyczył, upłynął termin pożyczki, a nadto Aleksander Niż pomimo wezwania nie zwrócił kwoty pożyczki, to zachowanie Jacka Jackowskiego nie tylko nie mogło być uznane jako przedsięwzięte w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, ale także jako zmierzające do tego, by Aleksander Niż niekorzystnie rozporządził swoim mieniem. Mając na uwadze, że wierzytelność

oskarżonego wobec pokrzywdzonego w zakresie kwoty 200 zł istniała w czasie czynu z dnia 10 marca 2018 r., należy przyjąć, że odpowiedzialność karna oskarżonego może być rozważana jedynie za przestępstwo z art. 191 § 2 k.k. Polega ono na stosowaniu przemocy wobec osoby lub groźby bezprawnej w celu wymuszenia zwrotu wierzycelności. Takie stanowisko jest utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 12 października 2010 r., III KK 76/10, LEX 686661, wyrok Sądu Najwyższego z 8 maja 2012 r., III KK 347/11, postanowienie Sądu Najwyższego z 22 maja 2014 r., II KK 346/13, OSNKW 2014, z. 12, poz. 90, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 17 października 2013 r., II AKa 224/13, LEX 1392133). Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, jednakże wadliwie opisał przypisane oskarżonemu zachowanie. Błąd sądu polegał na naruszeniu prawa materialnego, gdyż opisanie czynu Jacka Jackowskiego nastąpiło przy uwzględnieniu znamion przestępstwa określonych w przepisie, który nie mógł być w sprawie zastosowany. Prawidłowe ustalenia faktyczne, jakie zostały dokonane w uzasadnieniu wyroku, powinny służyć opisowi czynu w jego sentencji przy uwzględnieniu tych ustaleń oraz prowadzić do zastosowania właściwego przepisu prawa materialnego, tj. art. 191 § 2 k.k. Powinien być zatem podniesiony zarzut naruszenia art. 282 k.k. poprzez jego zastosowanie, w sytuacji, kiedy ustalenia faktyczne, jakie zostały dokonane w sprawie, tego nie uzasadniały. Zdaniem zespołu, można zaakceptować ograniczenie zarzutu i wywodów apelacji do stwierdzenia naruszenia art. 282 k.k. Lepszym rozwiązaniem byłoby jednak postawienie w apelacji również zarzutu naruszenia art. 191 § 2 k.k. przez jego niezastosowanie. Ustalenia faktyczne dokonane w sprawie powinny doprowadzić do przypisania oskarżonemu czynu wypełniającego dyspozycję tego przepisu.

3. W konsekwencji uwag zawartych w pkt. 2, należy zaakceptować sformułowanie w apelacji wniosku o zmianę wyroku w pkt. 1.b. i uniewinnienie oskarżonego, gdy podniesione uchybienie będzie odnosiło się wyłącznie do wadliwego zastosowania art. 282 k.k. Argumentacja faktyczno-prawna w takim układzie powinna być ograniczona do kwestii negujących stanowisko sądu I instancji. Na wyższą ocenę powinien jednak zasługiwać wniosek odwoławczy zawierający żądanie odpowiedniej modyfikacji opisu czynu przypisanego oskarżonemu i zmiany jego kwalifikacji prawnej na art. 191 § 2 k.k. W takiej sytuacji należy również oczekiwać, że zdający formułując w tej części wniosek odwoławczy zawrze w nim żądanie obniżenia kary pozbawienia wolności orzeczonej za przestępstwo popełnione w dniu 10 marca 2018 r., względnie

żądanie orzeczenia kary łagodniejszego rodzaju, w oparciu o art. 37a k.k. Należy bowiem podkreślić, że aczkolwiek rolą obrońcy oskarżonego jest działanie wyłącznie w jego interesie i na jego korzyść, to jednak obrońca, jako profesjonalista, nie może abstrahować od linii obrony prezentowanej przez oskarżonego przed sądem pierwszej instancji oraz oczywistej wymowy materiału dowodowego. W postępowaniu przygotowawczym i rozpoznawczym natomiast oskarżony przedstawił okoliczności zdarzenia i wnosił o łagodny wymiar kary.

4. Kolejnym błędem Sądu Rejonowego było przypisanie oskarżonemu działania w warunkach recydywy pierwszego stopnia (art. 64 § 1 k.k.). Sąd nie dostrzegł, że oskarżony za przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. nie został skazany na karę pozbawienia wolności, tylko ograniczenia wolności, która została następnie zamieniona na karę zastępczą 7 miesięcy pozbawienia wolności. Ustalenie zatem, że Jacek Jackowski był skazany za przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności było ustaleniem błędnym. Kara zastępcza pozbawienia wolności jest formą odbywania kary ograniczenia wolności, a więc nie jest karą pozbawienia wolności, na którą sprawca był wcześniej skazany, co powoduje, że warunek z art. 64 § 1 k.k. w zadaniu nie został spełniony (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 1976 r., IV KRN 97/75, OSNKW 1976, z. 6, poz. 76). Przy uwzględnieniu tej okoliczności należało podnieść zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku, mającego wpływ na jego treść w zakresie kary orzeczonej i odbytej za czyn z art. 207 § 1 k.k., czego skutkiem było niewłaściwe zastosowanie art. 64 § 1 k.k. Wniosek odwoławczy winien obejmować wyeliminowanie odpowiedniego fragmentu z opisu czynu przypisanego w pkt. 1b oraz art. 64 § 1 k.k. z kwalifikacji prawnej czynu.
5. Konsekwencją błędnego przyjęcia, że oskarżony Jacek Jackowski działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i korzyść taką osiągnął, było błędne orzeczenie przypadku równowartości korzyści majątkowej na podstawie art. 45 § 1 k.k. Należy zatem oczekiwać, że zdający sformułuje w apelacji wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie tego rozstrzygnięcia.
6. Jakkolwiek wyrok sądu dotknięty jest błędem związanym z naruszeniem art. 72 § 1 in fine k.k., gdyż na oskarżonego nie został nałożony żaden obowiązek probacyjny, błąd ten jest korzystny dla oskarżonego i nie powinien być podniesiony w apelacji obrońcy zobowiązanego do działania na korzyść klienta.